

Úvodní slovo předsedy ČSCH

Milé kolegyně a kolegové, vážení čtenáři,

rychle jako voda uplynulo osm let od chvíle, kdy Vás oslovil na tomto místě v Úvodníku našich Chemických listů prof. Jan John, jakožto nově zvolený předseda České společnosti chemické (ČSCH). Dnes se dostalo této pocty a důvěry mé osobě.

Než se začnu věnovat chemické komunitě a souvisejícím záležitostem, rád bych Vám všem popřál šťastný a úspěšný vstup do nového roku. Bývá zvykem přát i hodně zdraví a většinou to bereme jako formalitu. Na počátku roku 2022, obdobně jako na počátku roku minulého, takové přání nabývá velmi reálných rozměrů. Ve chvílích, kdy píšete tyto řádky, počty pozitivně testovaných osob na Covid-19 v nejrůznějších mutacích podstatně převyšují hrozivou vlnu z jara 2021. Víme však, že důležité nejsou absolutní počty, ale osoby ohrožené přímo či nepřímo na životě. Dovolte mi proto, abych vyslovil naději, že další vlny, pokud přijdou, budou vykazovat podstatně nižší statistické charakteristiky (výšku, šířku, špičatost) jak co do absolutního počtu, tak počtu zemřelých.

Asi tak jako každý, kdo se ujímá jakékoliv funkce, přemýšlí o tom, jak pokračovat v práci svých předchůdců (nebo jak se od nich odlišovat). Moje úloha je o to těžší, že navazuje na práci tak úspěšných předsedů, jako byli prof. Vilím Šimánek, prof. Jitka Ulrichová, prof. Jan John, kteří významně přispěli ke stabilizaci a rozvoji jak jednotlivých odborných skupin a poboček, tak ČSCH jako celku. Dovolte mi, abych jim touto cestou vyjádřil poděkování za manažerskou práci nezištně odvedenou ve prospěch ČSCH, která i díky nim patří mezi aktivní odborné společnosti jak v rámci Českého svazu vědeckotechnických společností (ČSVTS), tak i Rady vědeckých společností České republiky (RVS). Věřím, že se budu moct opřít o zkušenosti a pomoc dosavadního předsedy ČSCH, prof. Johna, který tuto funkci svědomitě vykonával po dvě volební období a nyní bude působit jako 1. místopředseda a ex officio člen Předsednictva ČSCH.

I přesto, že členství v naší společnosti je dobrovolné, ČSCH registruje v současné době bez mála 1300 individuálních členů z České republiky, Slovenska a jiných států. Jejich aktivity jsou zaměřeny jednak regionálně (díky pobočkám v Brně, Olomouci, Ostravě, Pardubicích, Plzni a Zlíně), jednak v souladu s náplní 26 odborných skupin (OS). Kromě toho začala v posledních letech velmi aktivně působit sekce ČSCH pod názvem Asociace mladých chemiků.

Dovolte mi, abych svou pozornost věnoval dvěma nenápadným, ale přesto přímo esenciálním součástem ČSCH, tj. sekretariátu ČSCH a redakci Chemických listů (jmenovitě se jedná o RNDr. Helenu Pokornou, Ing. Alenu Vlkovou a Ing. Radmilu Řápkovou). Uvedené složky poskytují naprosto nezbytné a neocenitelné zázemí, podporu a opěrný bod pro činnost OS, poboček, Hlavního výboru,

Předsednictva a jsou nepostradatelným opěrným bodem předsedy ČSCH.

ČSCH je v současné době plně zapojena do struktur Evropské chemické společnosti (European Chemical Society – EuChemS), řada našich členů zastupuje ČSCH v divizích a pracovních skupinách EuChemS. Členové ČSCH aktivně pracují v řadě dalších mezinárodních organizací – European Chemistry Thematic Network (ECTN), European Chemist Registration Board, Chemistry Eurobachelor Label Committee, International Society of Electrochemistry atd. ČSCH zastupuje české chemiky v některých dalších mezinárodních organizacích, zde je třeba zmínit zejména International Union of Pure and Applied Chemistry (IUPAC), v jejichž divizích a výborech aktivně působí samostatně řada českých chemiků, a dále International Union of Food Science and Technology (IUFoST). Z hlediska prestiže a financování činnosti ČSCH se jako velmi důležitý jeví spoluvlastnický podíl v evropských časopisech v rámci konsorcia Chemistry Europe (dříve ChemPubSoc Europe), kde prof. Vlastimil Vyskočil působí jako člen panelu redaktorů konsorcia vydavatelů.

Dovolte mi krátce se zastavit u dvou časopisů vydávaných ČSCH, jmenovitě Czech Chemical Society Symposium Series (CCSSS) a českého národního časopisu s bohatou historií, Chemických listů (ChL). Zatímco CCSSS má jasně definovanou, řekněme nekonfliktní roli mezi ostatními časopisy (publikuje abstrakty a plné texty příspěvků z konferencí a sympózií pořádaných ČSCH), ChL se nachází ve velmi složité situaci. Podle Web of Science i Article Influence Score (AIS) jsou ChL řazeny do nejnižšího kvartilu a šance na razantní posunutí směrem vzhůru je v nedohlednu. Soutěživé univerzity, a ještě více po světové proslulosti toužící ústavy Akademie věd, v drtivé většině buď zakazují svým pracovníkům publikovat v časopisech mimo první polovinu v žebříčku úspěšnosti (kvartily Q1 a Q2), nebo blahosklonně nezapočtou články publikované v ChL do hodnocení zaměstnanců. Avšak najdou se i případy, kdy jeden článek v ChL musí být vyvážen více než jedním článkem publikovaným v časopise v prvním kvartilu úspěšnosti Q1. To vše ústí v situaci, kdy redaktori (zde je potřeba ocenit sisjfovské úsilí prof. Jiřího Barka) vymýšlí nová a nová témata, která by přilákala další přispěvatele, a téměř jednotlivě je obcházejí a přesvědčují. Nelze však úplně z tohoto nepříznivého stavu vinit pouze autory „Metodiky hodnocení výzkumných organizací a programů účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací“ (ve zkratce „Metodiky 17+“, případně následujících), kteří nechtějí mj. úmyslně protěžovat jeden z jazyků. Je potřeba přesvědčit vedení jednotlivých institucí, která jsou zodpovědná za sestavování pravidel evaluací, že

je třeba vyjmout české národní časopisy (to jest časopisy vydávané v českém, případně ve slovenském jazyce) z množiny hodnocených časopisů a zařadit je do zcela nové kategorie. O vývoji a směřování ChL v budoucnosti pojednává podrobněji článek šéfredaktora Chemických listů prof. Vyskočila: *Chemické listy ve světle dnešní doby*¹.

Před Hlavním výborem, ale i OS, pobočkami a vlastně celou ČSCH stojí nejen řada nových úkolů, ale i řešení dlouhotrvajících problémů. Mezi ty nejzávažnější patří generační problém, který zmiňoval již můj předchůdce, prof. John, ve svém Úvodním slovu v ChL při nástupu do funkce v roce 2014. Věkový průměr členů ČSCH není rozhodně takový, aby nás mohl naplňovat optimismem. Je potřeba hledat vhodné způsoby motivace mladých chemiků, především ze studentských řad, pro vstup do ČSCH. Snížený konferenční poplatek na sjezdy chemických společností nesmí být jedinou motivací. V tomto ohledu by chtělo Předsednictvo ČSCH více spolupracovat s Asociací mladých chemiků, kteří nám, již dávno ne dvacetiletým, pomohou lépe pochopit problémy mladších věkových skupin a způsoby, jak s nimi komunikovat, jakými prostředky propagovat naše cíle a jak je motivovat nejen ke vstupu, ale především k aktivní práci pro ČSCH a celou chemickou komunitu.

Tak jako v jiných oblastech lidského života by nemělo být cílem jedince, v tomto případě funkcionáře ČSCH na jakékoli úrovni, pouze zastávat funkci od svého zvolení až do odchodu z aktivního působení, aniž by si vychoval svého nástupce, který by pokračoval v jím nastoleném trendu, znal všechny problémy spojené s vykonávanou funkcí apod. Vyzývám proto nás všechny věkově pokročilejší k výchově mladé generace našich nástupců. To platí nejen pro ČSCH, ale i pro mezinárodní organizace, v níž je ČSCH členem (např. EuChemS) nebo v nich zastupuje české chemiky (např. IUPAC). Je potřeba, aby dříve či později nevyhnutná generační obměna nepředstavovala zlomový bod, ale spojitě pokračování aktivit ČSCH.

V struktuře ČSCH jsou OS/pobočky, které jsou velmi aktivní (pro ČSCH a celou chemickou komunitu). Na druhé straně máme OS/pobočky, které existují v seznamu na webových stránkách, ale jejich činnost je buď pouze formální, nebo dokonce vůbec žádná. Mezi cíle, které si Předsednictvo vytyčilo, patří revitalizace takovýchto součástí ČSCH. Nikoliv za cenu dovedného stavění Potěmkinových vesnic (tj. vykazání formálních aktivit, které členové vykonávají již pro svého kmenového zaměstnavatele z titulu svého pracovního úvazku, již dávno existující vzájemné spolupráce mezi vysokými školami a obdobnými institucemi nebo organizování soutěží, konferencí ve spolupráci s jinými již fungujícími skupinami). Jedná se nám o vytvá-

ření nových aktivit, atraktivních nejen pro dosud pasivní členy ČSCH, ale i pro širokou chemickou obec. Řečeno slovy klasika: „Pracuj každý s chutí usilovnou na národu roli dědičné, cesty mohou být rozličné, jenom vůli všickni mějme rovnou“ (J. Kollár: *Slávy dcera*).

Dovolte mi vyjádřit svůj názor na další oblast směřování ČSCH. Pokud se podívám po realizovaných aktivitách Společnosti, jsou směřovány ve velké míře na vysoké školy a jejich studenty (nechtěl bych v žádném případě pominout podíl ČSCH na organizaci Chemické olympiády či popularizačních akcí, jako je „Chemie a další přírodní vědy na Slezskoostravském hradě“ apod.). V souladu s tímto zjištěním není překvapující, že počet členů společnosti, kteří nejsou studenty ani nepůsobí v akademické sféře, není rozhodně vysoký. Spolupráce mezi akademickými pracovišti je bezesporu na světové úrovni a drtivá většina akademických pracovníků má přehled o nejnovějších poznatcích v oblasti základního výzkumu. Současně však často netuší, jaké průmyslové chemické podniky se nacházejí v jejich regionu či oblasti jejich zaměření, jaké postupy, metody a přístroje se v nich používají, jaké mají požadavky na nové nastupující absolventy škol apod. Nefunguje tak zpětná vazba pro úpravu učebních osnov. A právě v tomto směru by mohla ČSCH sehrát velmi významnou a pozitivní roli.

Rád bych z tohoto místa pozdravil i naše kolegy ze Slovenskej chemickej spoločnosti (SChS), se kterými nás pojí mnohé profesní i osobní kontakty. Byl bych rád, kdyby se nám v následujících letech podařilo zintenzivnit vzájemné styky, spolupráci, výměnu zkušeností a mnohé jiné.

Jsem si vědom, že se nám pravděpodobně nepodaří zrealizovat všechny vytyčené úkoly, ale připomeňme si citát Svatopluka Čecha: „Sláb jenom ten, kdo v sebe ztratil víru, a malý ten, kdo zná jen malý cíl.“ A nezapomínejme že „často tichá pastuchova chyžka více pro vlast může dělati nežli tábor, z něhož válčil Žižka“ (J. Kollár: *Slávy dcera*).

Závěrem bych Vám, vážení čtenáři našeho jediného impaktovaného chemického národního časopisu, jménem svým, Předsednictva i celého nového Hlavního výboru ČSCH popřál ještě jednou mnoho štěstí, úspěchů, ale především pevně zdraví v novém roce 2022.

Tomáš Navrátil
Předseda ČSCH

LITERATURA

1. Vyskočil V.: Chem. Listy 115, 497 (2021).

- Navrátil T.: Chem. Listy 116, 1–2 (2022)
- <https://doi.org/10.54779/chl20220001>